

Òc

Griselda Lozano

Dempús era fe o es credences des òmes que harguèren era istòria d'aqueri dies e que possiblaments, dèr era sua conviccion mèr prigonda, afirmarien que non siguec qu'eth maligne que damb era sua capacitat destructiua se mostrèc jos era redobtabla forma de furia desligada sucombint toti e cada un d'eri ara lhocaria.

*Deus verais, plens de doussor,
Sénher, sias non guiren,
gardas d'enfèrnal dolor
pecchadors e de tormen*

Pèire Cardenal.

Diu vertadèr, plen de doçor
Sénher, sigues eth nòste protector!
Protegís as pecadors
deth dolor deth lunfèrn e deth torment

Lugdunum 1123

Era magnitud de çò que se passèc non poirie èster descrita pes uelhs confonudi de qui cèrque en aquerò un senhau d'adveniment, pr'amor qu'era vertat s'estime mès mostrar-se a traùers dera guardada blossa e precisa d'un mainatge.

Lugdunum, 20 calendas de deseme deth 1103

Un ambient estatic e tenebrós enrodaue aquera hereda maitiada. Una capa d'espessa broma baisha caperaue dèth solèr tot çò qu'era guardada podie arténher. Solet era tor dera nòsta abadia subergessie nèta e fèrma ath miei d'aquera silenciosa e inquietanta opacitat. Dera bòrda estant, podí veir auançar, coma un espèctre, era siloeta de quauquarrés qu'entraue ena nòsta encencha. A mida que s'apressaue, vedí que se tractaue d'un monge que, damb passi trantalhants e en.honsant es sòns pès ena hanga dera corsèra, s'enfilaue de cap ath nòste monastèri. De ressabuda abandonè eth cubèrt e ané a cercar a frai Pèire, er encargat deth cerèr, qu'en aqueth moment se trapaue endrabat damb er inventari des aprovediments entara nòsta comunautat. Damb ua grana agitacion l'anonciè era naua e, en deishar eth recompte a mans d'un frair laïc, toti dus gessèrem ath còrrer deth cerèr negat de flaira de vin e horment entà arribar çò de mès lèu possible ena sala vestibulara.

Quan arribèrem ena nèira, entenèrem a quauquarrés que tustaue tu per tu era pòrta ath còp qu'ua votz suplicanta didie:

- Dauritz era pòrta, frairs, en nòm de Diu, Nòste Sénher.

Alavetz frai Pèire s'apressèc tath petit hiestron dera nèira e lo comencèc a daurir. Tant que hège còrrer era bauda, entení un long e shordant tartalh lèu ath madeish temps que despareshie dera mia vista era tonsura de frai Pèire e ath sòn lòc campaue, jos ues poblades e escures celhes, era sua fulminanta guardada blua de uelhs redons. Que siguec alavetz quan, coma un pericle, venguec entara mia ment er espolset de seda de pòrc e era bacina arràs de greish de shivau qu'uns dies endarrèr eth madeish m'auie balhat en tot que m'encomanaue damb insisténcia eth prètzhèt de greishar es gahons. Que passè uns moments de pòur, pr'amor que coneishia era rudesa deth sòn caractèr e me cranhia çò de peyor mès, erosaments entà jo, frai Pèire se lheuèc de nau e demanèc:

- Qui ei?

- Un frair predicaire que demane aubèrja.

- Jos quina règla predicatz?

- Jos era madeisha que regís era vòsta comunautat, era de Sant Agustin.

Frai Pèire dauric damb rapiditat era pesada pòrta e deishèc entrar a un monge de pès nuds que portaue ua hllassada mulatèra sus es espatles. Barrèc de nau era pòrta e, quan se virèc, jo profitè entà amagar-me darrèr eth sòn robust còs en tot tier-me damb ua des dues mans ath sarrat cordon que servie de supòrt ara sua generosa bodena. Dejà laguens, eth monge se treiguec era capucha en tot deishar eth sòn esblancossit e prim ròstre ath descubèrt e s'ajoquèc dauant frai Pèire prononciant un "pax Dei".

En encuedar-se'n dera mia preséncia eth monge non hec cap senhau de suspresa e en examinar-me suenhosaments lheuèc de nau era sua guardada e arregraïc era ospitalitat a

frai Pèire.

- En qué vos podem ajudar, frair?, demanèc frai Pèire.

- Frair, voleria demanar-vos umil aubèrja entà hèr jadhilha aguesta net ena vòsta comunautat.

- Coma sabetz, qu'ei era nòsta mission ajudar as nòsti frairs e pelegrins deth camin der apostòl Jaime¹. Manarè que vos premanisquen ua cèla tà que descansetz. Seguitz-me, per aciu., didec frai Pèire tant que començaue a caminar entara aubèrja sauvada tàs pelegrins.

Eth monge, totun, non hec un solet pas, s'estèc parat e damb votz fèrma didec:

- Pedonatz, frair, qu'ei era mia intencion de parlar abantes damb er abat.

Alavetz frai Pèire, copèc era marcha e tornèrem un aute viatge tà on ère eth monge forastèr.

- Dilhèu er abat demore era vòsta visita, frair?

- Coma i a Diu qu'ei atau.

Frai Pèire hec ua pausa e, metent en dopte es paraules que venguie d'escotar, didec damb veemència:

- Se siguesse en tot demorar era vòsta visita, er abat m'ac aurie comunicat e òc ma he, frair, aguesta circumstància non s'a produsit.

- Totun açò, voleria qu'aussetz era bondat d'avisar ar abat, persutèc de nau eth monge.

En aquest moment, en tot conéisher per auança se com reagie frai Pèire quan se li contrariaue, me sabí que daue per acabada era conversacion e que non s'estarie en executar es sòns propòsits sense sajar de rasonar, convèncer o debàter quinsevolh quèstion damb eth monge.

- Non cranhetz, l'avisarè e lèu poiratz parlar damb eth. Ara, se m'acompanhatz, vos amiarè tara vòsta cèla.

Eth nòste òste cambièc era sua fisionomia e damb votz categorica didec:

- Frair, se vos platz, vos calerie avisar ar abat atau que vos è demanat, qu'ei de besonh que parla damb eth çò de mès lèu possible.

Alavetz frai Pèire, visiblaments embestiat, didec:

- Er abat encara dormís, frair. Vos cau demorar.

- Malerosaments, frair, que non m'ei possible demorar, me cau veir ar abat ara madeish, responèc de forma conclusenta eth monge:

- D'a on venetz, frair?

- Vengui de tèrres luenhanes.

- S'auetz arribat aciu de tan luenh, dilhèu non podetz demorar a maitines entà conversar damb er abat?

- Frair, qu'ei substanciau e de besonh que posca parlar damb er abat, credetz-me, didec eth monge sense botjar-se d'a on ère. Alavetz frai Pèire sagèc de convèncer ath monge damb d'auti arguments:

¹Jaime en castelhan e Jacme en occitan

- Vos calerie minjar e cauhar-vos prumèr. Acompanhatz-me tath refectòri, li prepausèc aguest viatge eth mèn mentòr damb votz doça e acuelhedora.

- Me hè dò de contrariar-vos, frair. Mès qu'ei primordiau conversar damb er abat abantes de quinevolh auta causa, persutèc eth monge refusant era aufèrta damb un movement negatiu deth cap.

Qu'auie fòrça causes que shordauen a frai Pèire, mès pòques que l'embestièssen mès qu'eth hèt de qué quauquarrés li portèsse era contrària e, dauant era reïterada negatiua deth monge, perdèc er oremus e cambièc eth sòn ton corau per un aute de mès menaçaire:

- Se qué ei tanta prèssa?, demanèc visiblaments embestiat.

- Alavetz me pensè qu'era responsa deth monge desesperarie a frai Pèire e vierie a desencadiar era sua contenguda indignacion. Totun, susprenentaments, aguest viatge se demorèc mut e, encara que visiblaments embestiat, solet se limitèc a non contestar. Cuelhec aire, alendèc e ath tot darrèr decidic cambiar còp sec de tèma.

- Encara non m'auetz dit eth vòste nòm.

- Eth mèn nòm que non ei important en aguest ahèr, mès didetz-li ar abat que lo demore Arnau Tramunt e qu'a recorrut un long camin entà arribar ena vòsta abadia.

Alavetz frai Pèire s'acarèc ath monge damb votz tranquilla e li didec:

- Frair Arnau, permetetz-me que vos diga que vos calerie èster arregraït a Nòste Sénher per auer arribat salve e segur dempús de passar per toti aguesti camins plagadi de *routiers*² e, totun açò, veigui que semblatz encara inquiet.

- Credetz-me se vos digui qu'è motius entà èster-ne, responec eth monge.

- Plan ben, didec frai Pèire en tot botjar-se d'un costat en aute e atirant-me darrèr sòn a cada movement pr'amor que jo contunhaua agarrat fòrtaments ath sòn cordon, alavetz me cau supausar qu'ei aguesta inquietud que justifique que se shòrde ar abat, non ei atau frair Arnau? E non sonque aquerò senon que tanben exigitz que l'avise ara prèssa encara que sigue copant eth sòn repaus, ei cèrt frair Arnau?

- Atau ei, responec concisaments eth monge.

Frai Pèire quilhèc era sua esquia e es mèns dits demorèren aganchadi peth sòn cordon e, en hèr eth prumèr pas, eth mèn còs, d'ua atacada, s'estèc apegat ara sua esquia en tot qu'es mèns pès sajauen de non estramuncar damb es sues comes, qu'ara auançauen fèrmaments de cap ath monge. Quan siguec dauant sòn, frai Pèire li demanèc:

- A prepaus, frair Arnau, me dideratz ara se quin ei er ahèr peth quau se supause que me cau shordar e sus eth quau auetz tanta urgècia?

- Non deuerietz despacientar-vos, frair. Que lèu ac saberatz s'eth Sénher atau ac dispause e er abat vo'lo hè a veir, responec eth monge sarcasticaments.

- Dilhèu mos cau crànher per naues estranhes?, preguntèc tresvirat frai Pèire.

- Mos calerie, frair, mos calerie..., responec lèu gasulhant eth monge.

Alavetz frai Pèire se tornèc a embestiar e demanèc exasperat:

- Non seratz pas un *goliar*³ que sage bèra des sues patranhes entà minjar e béuer de

2Assautants enes rotes

3Ena edat mejana, clèrgue o estudiant gandiaire qu'amiaue vida irregulara

gratis ena nòsta abadia?

- Dilhèu m'auetz confonut damb un guiterós gandiaire?, responec anutjat eth monge.
- Mès que non ètz un monge illetrat, vertat? Didec frai Pèire damb ironia.
- Qu'auetz rason, frair, que non sò illetrat, mès entara vòsta tranquillitat vos diderè que non redigisqui tralha en latin ne tanpòc m'interèsse era satira.
- E guaire i a de vertat enes vòstes paraules, frair Arnau?
- Tot çò que vos è dit qu'ei cèrt.
- E, se com poirie saber un umil encargat de cerèr coma jo, que non mentitz?, demanèc frai Pèire.

Coma responsa ad aguestes paraules, eth monge, visiblaments anutjat, botèc era man en casquelh que portaue e treigues de laguens ua petita borsa de pèth de oelha estacada damb ua fina còrda per un des sòns extrèms, dempús lo metec enes mans de frai Pèire en tot dider-li:

- Balhatz aquerò ar abat. Eth ac comprenerà.

Frai Pèire, sense preguntar, amaguèc ara prèssa era aumoinièra jos eth sòn escapulari tant que des.hège eth nud deth sòn apretat cordon, causa que profitè jo entà treir era mia adormida man aganchada.

Dempús, en tot acarar-se ath monge, frai Pèire li manèc:

œ Demoratz aciu.

Quan anèrem a cercar ar abat, aguest viraue era cantoadada deth correr d'accès ara tor principau e a mand sigues d'estramuncar damb nosati se non auesse estat que frai Pèire s'arturèc còp sec e, abantes qu'er abat prononcièsse ua paraula, se botèc de puntetes en tot sajar d'agarrar era sua nautada ath temps qu'er abat inclinaue era sua tèsta cada viatge mès entà escotar atentiuaments es paraules que frai Pèire li gasulhaue ena aurelha. Ara seguida, eth mèn mentor treigues ara prèssa era bossa de cuer que suavaue amagada e se l'autregèc ar abat atau que l'auie demanat eth monge. Er abat s'apressèc ara teda mès pròcha e examinèc era borsa damb es mans pendent bèth temps, fin finau desliguèc era ligadura e volquèc eth contengut ena pauma dera man. Èren dues monedes amagades entre mores de pan sec. Er abat, òme suenhós damb es mès petiti detalhs que se passauen laguens era nòsta comunautat, esblancossic e, sense demorar-mos, anèc còp sec a cercar ath monge en tot hèr granes e rapides camardades damb es sues longues cames peth correr qu'amiaue tara sala vestibulara. Nosati lo seguirem çò de mès rapid qu'es cuertes e robustes cames de frai Pèire mos permeteren. Quan entrèrem de nau ena nèira, vedèrem qu'eth monge anaue ath córrer entar abat e en tot postrar-se as sòns pès exclamaue:

- Abat, era mia amna ei cansada e es mèns pès rosigadi de caminar per tèrres estranhes, vò que me redemetz..., s'ei qu'en aguesta abadia i demore er esperit de Diu Nòste Sénher.

Alavetz er abat li demanèc:

- Se per qué parlatz dambaguestes paraules? Dilhèu vos a abandonat era fe?
- Abat, me cau coheissar, me cau protegir era mia amna d'eveniments non demoradi que m'acacen sense artura.

Alavetz er abat, en tot interrómper de ressabuda ath monge, didec:

- Pro ben, hilh, mès abantes te calerie repausar. Venetz damb jo, vos acompanharè tara vòsta cèla e aquiü poiratz parlar tot çò que volgatz, didec tant qu'ajudaue ath monge a lheur-se deth solèr.

Gessérem entara aubèrja a trauèrs deth claustre bastit de nau. Ena galaria perpelejauen es tèdes acabades d'alugar qu'enlumenauen es correders e, tant que bèri frairs laïcs s'esdegauen en prètzhèt de hèr a vier lenha e palha entà escauhar eth refectòri, era rèsta dera comunautat gessie des sues cèles entà anar tà maitines e bèri monges, amiadi peth curiosèr, alentien era sua marcha damb bèra desencusa entà saber se qué ère çò que se passaue.

Entre es vòutes deth claustre, podí veir se com er abat e eth nòste òste crotzauen peth centre deth pati e me pensè que dilhèu er abat volie evitar era trobada damb es fraires. Sense pensar-m'ac guaire, m'amaguè darrèr d'ua colomna entà qué non me vedessen. Tant qu'observaua atentaments, se passèc quauquarren extraordinari que convertic aquera net en ua experiéncia d'intensitat inegalabla, que jamès desbrembaria. Pendent era sua marcha en tot seguir ar abat, eth monge s'arturèc e queigüec sus es sòns jolhs, dauric es braci en crotz e, dirigint era sua vista entath cèu, comencèc a pregar damb grana exaltacion. Er abat, qu'anaue dauant, se virèc entada eth e toti es qu'èrem ena galaria pistèrem entath pati e siguèrem testimònis d'un hèt excepcionau: era votz deth monge deishauè d'èster era sua e començauè a parlar en ua lengua desconeishuda entà nostati. Sigüec alavetz quan er abat arreculèc uns passi e toti es auti cerquèren empara darrèr des colomnes que suportauen es vòutes deth claustre. Mès que non servic d'arren, pr'amor qu'entà alavetz eth Maligne ja auie dubèrt es pòrtes deth lufèrn, a maugrat qu'es qu'èren aquiü encara ignoràuem se guaire apròp èrem de verificar eth sòn malefic poder. E en aquest madeish moment, dauant es nòsti increduls uelhs, campèc eth huec enganhós de Satanàs en tot dançar ath torn deth monge tant qu'era tèrra se daurie dejós es sòns pès e era sua crosca se quilhaue enquia aganchar-lo e avalar-lo lentaments ena sua gargamèra. Sense cap de dobte, eth diable auie cuelhut era forma de bèstia aganida e herotge.

Auem deishat entrat ath Maligne!, cridèc frai Pèire. Usclatz encens, usclatz ampora blanca!, cridaue un e un aute viatge tant que corrie espantoriat d'un lòc en aute deth claustre.

Alavetz eth Malige s'enforismèc e, damb era sua implacabla ira, tidoèc eth sòn huec infernau e eth malerós monge, aganchat e entorat entre longues e vermèlhes lengües de huec, usclèc enquia retortilhar-se, entà convertir-se ena creatura mès estranha que jamès s'age vist e qu'arrès poirie determinar damb certitud a quina classa de natura esglassianta tanhie, mès que sense dobte, non podie èster ua auta qu'era deth pròpi lufèrn. En aqueth moment ath miei der espès hum que avuglaue es nòsti uelhs e escanaue es nòstes gargamères, crenhèrem çò de peyor e, instintiuaments, toti mos ajulhèrem entà pregar e implorar a Diu Nòste Sénher e tanben ara Vèrge Maria, que damb eth sòn beròi i immaculat ròstre mos arrinquèc d'aqueth huec en tot compadir-se des nòstes praubes e espantoriades amnes. Preguèrem damb tanta fòrça e tan sincèra devocion que s'escotèc en cèu e Diu Nòste Sénher atengüec era nòsta crida de fe en tot enviar-mos era sua poderosa e omnipotentia lum celestiau entà hèr a desaparèisher es tenebres, en tot qu'eth sòn infinit amor neurie eth nòste esperit e era calor dera nòsta amna amendrie enquia amortar eth hered e era pòur des nòsti còssi. Que sigüec en aquest moment quan mo n'encuedèrem qu'un còs jadie en solèr, ère eth deth monge forastèr e atau mo'n sabèrem que Diu Nòste Sénher l'auie rescatat deth lufèrn e auie volut qu'es nòstes dejà tranquilles amnes siguessen testimòni de se com era Bondat auie vençut ath Maligne. Arrès se botgèc d'a on s'estaue, exceptat der abat, que s'apressèc ath praube monge e, en

veir qu'ère deishant anar eth sòn darrèr alend, diboishèc en aire damb era man dretha eth senhau dera crotz tant que prononciaue er *ego te absolvo*.

Abantes d'expirar, eth monge auec temps entà prononciar ues paraules que ne jo ne arrés podec comprèner mès qu'er abat, un òme cult que proviège d'un nòble linhatge, que s'auie format enes mès diuèrses matèries e ère un bon coneishedor de diuèrses doctrines deuec de comprèner pr'amor que s'ajulhèc e, damb era cara trista, prononcièc ues emotiues e sentides paraules:

- *Occitània, pàtria dera nòstra lenga, que Deu vos ajude*⁴.

Pòga pòc, era lum celestiau deishèc de brillhar e de nau tornèc era hereda maitiada.

Toti mos demorèrem en silenci, autanplan frai Pèire, que quan me trapèc entre era confusion d'aqueri moments, me cuelhec fòrt dera man e me hec a vier damb eth en aute costat deth claustre dempús de qué s'acabèren aqueri eveniments. Un shinhau mès tard, en miei d'un silenci sepulcrau, s'escotèc era votz der abat que mos didec:

- Sonque era fòrça dera fe vos harà comprèner toti es eveniments estranhs qu'auetz campat aguesta net.

Dempús d'ordenar cristiana sepultura entath defuntat monge, er abat se dirigic entà ua cantoada tà parlar damb quauquarrés que non podí veir, dempús s'ajoquèc e, en retirar-se era capucha, se virèc e se dirigic de nau entà nosati en tot manar enserar eth sòn shivau e demanar as sòns vailèts que li hessen a vier es sues armes e tot çò de qué auesse besonh entà gèsser de viatge.

A punta de dia, un grop de vailèts, dus cavalièrs, tres monges, dus canonges, un novici e jo, encetèrem eth camin amassa damb er abat.

Frai Pèire me didec adiu a jo damb ua fòrta abraçada e, se non siguesse pr'amor que m'auie dit qu'encara auie hum enes sòns uelhs, m'auessa pensat que ploraue. Abantes de pujar ena veitura de shivaus, me balhèc ua borsa d'aliments. Dempús me hec a vier ua caisha de husta e me didec que contiege es utisi que normauments tengue ena iniciacion ara escritura e damb votz baisha higeç:

- *Parles pas e escriu tot çò qu'as vist*

Quan abandonèrem era abadia non sabia de cap a on anàuem, mès uns dies dempús de remontar era ribera der arriu Garona mos hiquèrem ena val des *aranensis*, a on er abat me deishèc a mans de frai Bernat abantes de contunhar eth viatge.

En aqueth moment, e sense comprèner pro ben aqueri eveniments, m'en sabí qu'era mia vida ère ja autrejada tà complir es projèctes que eth Nòste Sénher auie dispausat entà jo en aguest mon efemèr. Mès enquia alavetz encara ignoraua qu'entre eri se trapaue era oportunitat de poder tornar de nau en aguesta abadia, dempús de diuèrsi lustres, entà dèder adiu ath mèn estimat Abat e Bisbe de Comenges e balhar fe en aguesti pergamins de tot çò qu'es mèns uelhs campèren.

⁴Occitania, patria dera nòsta lengua, que Diu vos ajude